

6ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ Τράπεζας Θεμάτων 28195**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ζώντας την καθημερινότητα****A. Μη λογοτεχνικό κείμενο****Πόλεις της σιωπής****A1α)****ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

1. **Λάθος.** Η δομή του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας και του Πειραιά μετασχηματίστηκε ριζικά κατά τη **δεκαετία του 1920**.
2. **Λάθος.** Η διασύνδεση του τόπου κατοικίας με τους χώρους εργασίας (: **στενή εργασιακή πρόσδεση**) που παρατηρήθηκε στις λαϊκές συνοικίες καθόρισε εν γένει την αστική μορφολογία.
3. **Λάθος.** Η αστική τάξη **απαγόρευε** την ανάπτυξη όχι μόνο βιομηχανιών, αλλά και εμπορικών χρήσεων στις δικές της συνοικίες.
4. **Σωστό.**

A1β)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

- 1η παράγραφος → Ο μετασχηματισμός του πολεοδομικού συστήματος στην πρωτεύουσα μετά το 1922
- 2η παράγραφος → Ο διαχωρισμός αστικής και εργατικής τάξης ως προς τον τόπο κατοικίας
- 3η παράγραφος → Η εκούσια διάκριση των κοινωνικών τάξεων στον μεσοπόλεμο

A2α)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

Στην Αθήνα και στον Πειραιά, το 1922, η «αυτοστεγαζόμενη» εργατική τάξη **διαμόρφωσε = διέπλασε** και την κοινωνική γεωγραφία τους. Η **διασύνδεση = στενή σχέση** του τόπου κατοικίας με τους χώρους εργασίας (: στενή εργασιακή **πρόσδεση = σύνδεση**) που παρατηρήθηκε στις λαϊκές συνοικίες **καθόρισε = προσδιόρισε** εν γένει την αστική **μορφολογία = διαμόρφωση**.

A2β)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

1. Η δομή του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας και του Πειραιά μετασχηματίστηκε ριζικά κατά τη δεκαετία του 1920 → Κύρια πρόταση
2. Δεν είναι συμπτωματικό → κύρια πρόταση
3. ότι οι ιστορικοί της πόλης παύουν → δευτερεύουσα ειδική πρόταση, συνδέεται υποτακτικά με την κύρια.
4. να μιλούν αποκλειστικά για πρόσωπα → δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, συνδέεται υποτακτικά με την ειδική πρόταση.
5. κι αναφέρονται πια σε πληθυσμούς, σε κινήματα, στην κοινωνία γενικότερα → δευτερεύουσα ειδική πρόταση, συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη ειδική μέσω του παρατακτικού συνδέσμου «και».
6. Στον πυρήνα του πολεοδομικού μετασχηματισμού, καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η αλλαγή των τρόπων κατανομής του οικιστικού χώρου στην εργατική τάξη → κύρια πρόταση

Θέμα Α3 (Μονάδες 25)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

Τίτλος: Η αποτύπωση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης στον πολεοδομικό χώρο

Ως γνωστόν πριν από έναν αιώνα, οι συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά διαχωρίστηκαν σε πλούσιες και λαϊκές, δηλαδή σε περισσότερο ή λιγότερο προνομιούχες. Αυτή η συγκεκριμένη πολεοδομική αποτύπωση ήταν αποτέλεσμα ιστορικών συγκυριών.

Αρχικά, οι πρόσφυγες αποτέλεσαν μετά τη Μικρασιατική καταστροφή φτηνό εργατικό δυναμικό στην Αθήνα και στον Πειραιά. Επομένως η εργατική τάξη, αφού στεγάστηκε πρόχειρα, έψαξε για κατοικία σε περιοχές από όπου θα μπορούσε να μεταβεί εύκολα στον χώρο δουλειάς. Όπως ήταν φυσικό, παρατηρήθηκε μεγάλη ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας στις περιοχές όπου υπήρχαν φτηνά εργατικά χέρια. Για παράδειγμα, γύρω στα 1960 η περιζήτητη Γλυφάδα του σήμερα ήταν ένας βοσκότοπος, ενώ το Αιγάλεω ζωντανό με πολλούς κατοίκους. Σιγά σιγά χωρίς συγκεκριμένο πολεοδομικό σχεδιασμό, οι άνθρωποι της εργατιάς συγκεντρώθηκαν κοντά σε βιομηχανικές περιοχές, αποτελώντας τις «λαϊκές» συνοικίες, όπως το Κερατσίνι, ο Βύρωνας, η Καισαριανή.

Αντίθετα στις πλούσιες συνοικίες των αστών απαγορευόταν με σκληρούς οικιστικούς κανονισμούς η ανάπτυξη εμπορικής και βιομηχανικής δράσης, για να μην έχουν οι εύποροι κάτοικοί τους θόρυβο, ρύπανση, πολυκοσμία, ενδεχομένως εγκληματικότητα και επαφή με τον φτωχό λαό. Αναμφίβολα ένιωθαν ως απειλή τη συγκέντρωση ολόενα και μεγαλύτερου πληθυσμού «επικίνδυνων» φτωχών, οπότε

μετακόμισαν σταδιακά σε συνοικίες πιο ακριβές, που θα τους πρόσφεραν μια αίσθηση ασφάλειας και προστασίας. Το Ψυχικό, η Φιλοθέη, η Εκάλη, απομακρυσμένες τότε λόγω και της έλλειψης τακτικών συγκοινωνιών, είχαν αυτό το προσόν. Οι τιμές των ακινήτων βεβαίως διαμορφώθηκαν ανάλογα. Ο τόπος διαμονής σταδιακά αποτέλεσε και μέσον ταξικής διάκρισης.

Συμπερασματικά, οι ειδικές συνθήκες που επικράτησαν στην πρωτεύουσα τον τελευταίο αιώνα διαμόρφωσαν την ανθρωπογεωγραφία της. (248 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο**ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ (1932 –)****Το Φύλλο (απόσπασμα)****ΘΕΜΑ Β1 (Μονάδες 15)****ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

Πρόσωπο στην ιστορία είναι ο Λάζος, φοιτητής της Γεωπονίας και κάτοικος Θεσσαλονίκης στη δεκαετία του 1960 που γράφει επιστολή σε έναν φίλο του, αναφερόμενος στη μετακόμιση της οικογένειάς του σε πολυκατοικία. Από το ψηλό μέρος που μένει έχει τη δυνατότητα να βλέπει όλη την πόλη, τις πλούσιες περιοχές και τις φτωχικές («βλέπω ολόκληρη την Πάνω-Πόλη, σε πλάτος ...τις ουρές τους»). Νιώθει περίεργα, γιατί αισθάνεται ότι ζει πάνω στα σύνορα των δύο κόσμων. Νοσταλγεί την απλή διάσταση της ζωής που διακρίνει, τον κόσμο στον οποίο ανήκε και εξακολουθεί να υπάρχει τόσο κοντά του, αλλά στον οποίο δεν έχει πια πρόσβαση («Κάθε τόσο νιώθεις ...τα οποιαδήποτε όριά σου»). Πιστεύει πως η μόνη διέξοδός του είναι να διαμορφώσει το δικό του δωμάτιο, όπως επιθυμεί («Έτσι περίπου αισθάνομαι ...δικό μου»).

ΘΕΜΑ Β2 (Μονάδες 10)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

- Περιγραφή → όταν βλέπω όλη αυτή τη θάλασσα των κεραμιδιών, σπαρταριστή, ανήσυχη, με τους τρούλους από τις εκκλησιές που ξεμυτίζουν σαν ράχες από φάλαινες ανάμεσά τους, να ξεδιπλώνεται κυματιστά προς τα πάνω καταλήγοντας στα εφταπύργια τείχη, που λες και δαγκάνουν με το ξεδοντιασμένο στόμα τους τον ουρανό. Και τα τουρκόσπιτα με τις αυλές, τα κόκκινα τζαμιά στο σούρουπο, τα ξύλινα αγκωνάρια τους κι οι στριφογυριστές σκάλες,

Η περιγραφή καθιστά το κείμενο πιο γλαφυρό, ζωντανό και παραστατικό, δημιουργεί έντονες εικόνες, οι οποίες ζωντανεύουν μπροστά στα μάτια του αναγνώστη. Ο εικονοπλαστικός λόγος επιδρά αμεσότερα στον αναγνώστη, καθώς συμβάλλει στη συναισθηματική εμπλοκή του.

- Αφήγηση → Τ' απογεύματα κατεβαίνω και σεργιανώ στα σοκάκια της κι εκεί, ό,τι κοιτάζω απ' το ερμητηρίό μου, το γεύομαι από κοντά, το ψαύω, το ζω στην παραμικρή του λεπτομέρεια. [...] Μονάχα που, τι να σου πω! Είναι περίεργο, πολύ περίεργο να ζεις πάνω στην κόψη του ξυραφιού, πάνω στα σύνορα των δύο κόσμων.

Η πρωτοπρόσωπη αφήγηση καθιστά το κείμενο εξομολογητικό και βιωματικό. Παράλληλα, διευκολύνει τον δέκτη να κατανοήσει τις συνθήκες και το πλαίσιο μέσα στο οποίο γεννήθηκαν οι προβληματισμοί του αφηγητή, να μπει στη θέση του και να παρακολουθήσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του πιο εύκολα.

ΘΕΜΑ Β3 (Μονάδες 25)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο αφηγητής, μετά τη μετακόμισή του σε πολυκατοικία, αισθάνεται περίεργα, γιατί καταλαβαίνει ότι ζει πάνω στα σύνορα των δύο κόσμων. Σύνορά τους είναι οι γραμμές των τραμ, τα περίπτερα, τα συνοριακά φυλάκια. Από τη μια πλευρά βλέπει τα φτωχικά σπίτια που μπορεί να έχουν μιζέρια, αλλά διαφαίνεται μια διάθεση κεφιού που απλώνεται με τη νύχτα κι οι άνθρωποι εκεί τραγουδάνε χωρίς άγχος, ζουν πιο ελεύθερα. Υπάρχουν ακόμα δέντρα και λουλούδια στις αυλές. Από την άλλη πλευρά, βρίσκεται η πλούσια Θεσσαλονίκη, η αναπτυσσόμενη. Έχει πλέον πολυκατοικίες και άλλα ψηλά, αλλά απρόσωπα οικήματα, από τα οποία, ωστόσο, έχει θέα σε όλη την υπόλοιπη πόλη. Στην πραγματικότητα, νοσταλγεί την απλή και ανθρώπινη διάσταση της ζωής στα φτωχικά σπιτάκια, τα οποία μόνο ως παρατηρητής μπορεί να μπει και όχι ως μόνιμος κάτοικος. Εγώ αν θα βίωνα μία ανάλογη εμπειρία θα προτιμούσα τον κόσμο των απλών ανθρώπων και μόνον ως παρατηρητής τα πλούσια σπίτια. (150 λέξεις)

7ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ Τράπεζας Θεμάτων: 28223**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο πολίτης και ο κόσμος****A. Μη λογοτεχνικό κείμενο****Το βολικό μπαλάκι των άβολων ευθυνών****A1α)****ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

- 1η παράγραφος → Η έλλειψη υπευθυνότητας στην κοινωνική και ατομική ζωή
2η παράγραφος → Αναζήτηση του υπεύθυνου από όλους χωρίς αίσθημα ευθύνης από κανέναν.
3η παράγραφος → Αδυναμία ανάληψης ευθυνών από το κράτος και τους πολίτες

A1β)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

Οι άνθρωποι είναι απρόθυμοι να αναλάβουν ευθύνες στον δημόσιο και ιδιωτικό βίο. Όλοι επιθυμούν για τους άλλους να δείξουν υπευθυνότητα, ενώ οι ίδιοι αρνούνται να παραδεχτούν τις δικές τους ευθύνες, με αποτέλεσμα οι ευθύνες να περνούν από τη μία μεριά στην άλλη. Εν κατακλείδι, η ανευθυνότητα των πολιτών τροφοδοτείται από το ίδιο το κράτος που την εκκολάπτει, καθώς οι λειτουργοί του δεν πράττουν το χρέος τους στο ακέραιο, εμμένοντας στην ατομική ευθύνη των πολιτών. (76 λέξεις)

ΘΕΜΑ Α2 (Μονάδες 10)**ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

- «Ατομική ευθύνη» «συλλογική ευθύνη» → Χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να παραθέσουμε λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται σπάνια ή μεταφορικά. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο των όρων.
- Τα «κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας» → Πρόκειται για ειρωνικό σχόλιο του συντάκτη.
- «Πού είναι το κράτος;», «Μας εγκατέλειψε το κράτος» → Μεταφέρονται αυτούσια τα λόγια των ανθρώπων.